Cricket, gewoon doen!

Cricket is na voetbal de populairste sport wereldwijd. In Nederland krijgt de sport echter nauwelijks aandacht. Dit is op z'n minst opvallend. Het cricketspel wordt in de les bewegingsonderwijs ook maar zelden gespeeld. Een gemiste kans, want het cricketspel zit vol met interessante spelelementen en biedt veel leerkansen in het onderwijs. In drie artikelen worden er handvatten geboden om cricketlessen te kunnen geven in het bewegingsonderwijs.

TEKST ALEXANDER NAGELHOUT

Onbekend maakt onbemind

Cricket is niet erg bekend in Nederland. In gesprekken over cricket ontstaat het beeld dat cricket een elite sport is, lastig te begrijpen regels heeft en statisch is. Docenten bewegingsonderwijs komen er met een beetje geluk in hun opleiding soms mee in aanraking en weten al ietsje meer, maar hebben vaak te weinig kennis om cricket aan te kunnen bieden. Toch biedt het spel veel leerkansen en is het goed aan te passen aan de doelgroep waarmee je werkt. Om tot aanpassingsmogelijkheden in het onderwijs te komen is het interessant om de officiële spelvorm beter te begrijpen. Het principe van cricket is eenvoudig: inblijven en uitmaken staan centraal.

Cricket field ▼

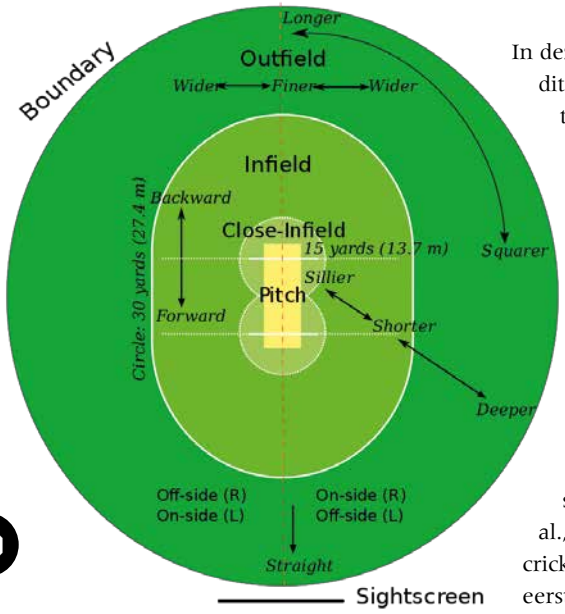

In deze reeks artikelen komt dit spelprincipe elke keer terug en is het een principe waarop ontworpen wordt. Kunnen de spelers een spanning realiseren tussen uitgaan of inblijven? Het tweede principe wat we hanteren is de wens om een schets te geven van het (sport)culturele vergezicht; hoe ziet de sport eruit? (Koekoek et al., 2014). Hoe wordt het cricketspel gespeeld? In dit eerste deel wordt geprobeerd dat eenvoudig uiteen te zetten én alvast vooruit te blikken op ontwerpimplicaties voor het bewegingsonderwijs.

Cricket voor beginners

Cricket wordt met elf tegen elf gespeeld. Eén ploeg is aan slag en één ploeg staat in het veld.

Ontwerpimplicatie: in het bewegingsonderwijs willen we graag werken in kleine aantallen vanwege onder andere de intensivering van leermomenten. In spelgecentreerde benaderingen zoals TGfU (Teaching Games for Understanding) spreken we dan van 'small sided games' (Bunker & Thorpe, 1982).

Het veld

Cricket wordt op een ovaalvormig grasveld gespeeld met een doorsnede van tussen de 140 en 160 meter. Het veld is van kort gemaaid gras, zodat de bal er goed overheen kan rollen. In het midden ligt de 'pitch' en dit gebied van ongeveer twintig bij drie meter heeft nog korter gemaaid gras of bestaat uit kunstgras. Dit is nodig omdat de bal goed moet kunnen stuiteren. Om het veld ligt een touw van ongeveer polsdikte breed en geeft de grens aan van het veld, de boundary (afbeelding Cricket field).

Aan beide kanten van de pitch is er een 'batting crease', een gebied voor de slagman. Op de achterlijn van de crease staat een wicket. Het wicket bestaat uit drie houten paaltjes (stumps) waar twee houtjes (bails) op rusten (afbeelding Pitch, wicket en crease).

▲ *Batsman die zijn wicket verdedigt*

Ontwerpimplicatie: wanneer we small sided willen spelen zullen we aanpassingen aan het veld moeten maken. De balans tussen aanvallende macht (slagploeg) en verdedigende macht (veldploeg) hangt sterk samen met de spelersaantallen en de gekozen veldgrootte.

Spelverloop en spelregels

De veldpartij heeft al zijn elf spelers op het veld staan. Het team aan slag heeft altijd twee spelers op het veld. Het spel wordt elke keer op gang gebracht door de bowler (werper). De bowler is iemand van de veldpartij. De voornaamste taak van de bowler is om de batsman (de persoon aan slag) uit te gooien door het wicket te raken. De batsman probeert dit uiteraard te voorkomen.

Om een bal in het spel te krijgen stopt of slaat een batsman de bal weg met zijn bat (slaghout). De tweede speler van de slagpartij komt nu in beeld. Deze staat aan de andere kant van de pitch te wachten tot hij in actie kan komen. De twee actieve spelers kunnen 'runs' (punten) scoren. Als de bal in het veld wordt geslagen kunnen de batsmen (de lopers) ervoor kiezen om beide zo snel mogelijk naar de overkant van de pitch te rennen. Ze ruilen dan dus van plaats. Als beide spelers daarin slagen en 'inblijven' scoren ze een run. De beide batsmen zijn 'in' wanneer ze op tijd in veilig gebied zijn aan de overkant (de crease). Dat is wanneer een loper zijn bat voorbij de creaselijn aan de grond heeft voordat het wicket wordt geschonden. Lopers mogen gerust meerdere keren oversteken. Elke keer oversteken betekent een punt extra. Als batsman kun je ook een 'vier' of een 'zes' slaan. Rolt een bal tegen het touw aan of eroverheen dan krijgt de batsman vier runs.

Wordt de bal echt goed geraakt en landt de bal ergens voorbij de boundary dan betekent het een zespunter. De veldpartij probeert het aantal runs van de slagpartij zo beperkt mogelijk te houden door de lopers uit te maken.

Ontwerpimplicatie: het basisidee van een strijd tussen bowler en batsman kan zeer goed behouden worden. Het biedt voldoende kansen voor goed spelontwerp. Ook het verloop van het halen van punten kan worden overgenomen waarbij een individuele run in een alternatieve richting ontwerpkansen biedt. De afstand van de run en de veldgrootte zullen afgestemd moeten worden op de kwaliteiten van de slagmensen. Daarnaast is het samen oversteken ook een boeiend element dat gebruikt kan worden.

Maar hoe maken de velders de batsmen uit?

Er zijn tien manieren om spelers van de slagpartij uit te maken.
De meest voorkomende en meest relevante worden genoemd, direct gevolgd door ontwerpimplicaties voor de les:

1 Een bowler weet het wicket te raken vanuit zijn aangooi. De batsman is 'bowled out'. Een nieuwe batsman komt nu aan slag. Ontwerp: we zien graag iedere leerling tot 'beginnend lukken' komen. Er moet daarom rekening worden gehouden met de dominantie van de bowler voor de zwakste

Pitch, wicket en crease ▼

slagmensen. Maar ook of ze voldoende weerstand kunnen bieden aan de beste slagmensen.

2 Een vangbal na een geslagen bal. De batsman is 'caught out'. Ontwerp: Aangezien velders in cricket spelen zonder handschoen is het voor veel leerlingen best ingewikkeld om een vangbal te maken. De balkeuze is van groot belang.

3 De bal wordt in het spel gebracht. Lopers steken over, en het wicket wordt geschonden terwijl de batslieden nog aan het oversteken zijn. De batsman is 'run out' (afbeelding 3). Overeenkomend met uitbranden bij slagbal. Ontwerp: het spelen met een brander (wicketkeeper) lijkt een kernelement te moeten zijn in het spelontwerp.

4 Het blokken van een aangegooide bal met je been die anders het wicket geraakt zou hebben (leg before wicket). Een scheidsrechter beoordeelt dit. Ontwerp: Vanwege de veiligheid spelen we met ballen die niet direct vragen om de beschermende kleding (schenen en enkel) die bij cricket gedragen wordt. De LBW-regel kan dan worden overgenomen.

De slag- en veldpartij wisselen in principe van rol als er van de partij aan slag tien van de elf spelers zijn uitgemaakt. In principe, omdat het nogal afhangt van het format waarin gespeeld wordt.

Soorten wedstrijden

Er bestaan verschillende wedstrijdvormen in cricket. De wedstrijdduur is sterk afhankelijk van de vorm waarin gespeeld wordt: van een uur of drie in T20-Cricket (twenty-twenty) tot wel vijf dagen in Test Cricket. Beperking in speeltijd zit vooral in het aantal te spelen innings en 'overs'. Een inning kennen we: slagpartij en veldpartij zijn beide één keer aan de beurt. Een 'over' betekent een serie van zes goed aangegooide ballen. Een goede bowl is een bal die recht genoeg op het wicket wordt gegooid (niet wijd) en tevens voldoet aan andere regels rondom een correcte uitvoering van een aangooi bij cricket. Een bal 'full toss' (zonder stuit) aangooien mag bijvoorbeeld, zo lang de bal de bal niet boven heuphoogte aankomt bij de batsman. Ander is het een zogenaamde 'no-ball'.
De lange wedstrijdduur bij Test Cricket komt vooral doordat het aantal 'overs' niet gelimiteerd is. In de beide innings moeten simpelweg tien van de elf slagmensen worden uitgemaakt. In One-day Cricket (40-50 overs) en T20-Cricket (20 overs) is die limiet er wél en is er dus een maximum aantal ballen dat wordt gegooid. Hiermee wordt de speeltijd flink beperkt.

Ontwerpimplicatie: we zullen moeten ontwerpen in de richting van kort durende partijspellen waarin alle spelers voldoende aan bod komen én de spelers voelen dat ze een rol van belang hebben in het veld.

Cricket in het onderwijs

Er zijn al verschillende overwegingen gegeven die het ontwerpproces richting geven. Het geeft verschillende mogelijkheden tot aanpassing. Uitdaging daarbij is om aan de ene kant sportspecifieke kenmerken niet verloren te laten gaan en daarnaast tegemoet te komen aan wat leerlingen kunnen om de kernuitdaging op te lossen.

In deel twee en drie van deze reeks volgt er een praktische uitwerking. Er komen verschillende vormen van cricket voorbij die zowel binnen als buiten gespeeld kunnen worden. We proberen een opbouw van eenvoudig naar complex te beschrijven. Tegelijk kan iedere spelvorm ook door specifieke aanpassingen op een andere plaats in deze volgordelijkheid belanden.

Alexander Nagelhout is opleidingsdocent aan de Calo in Zwolle

De schrijver en cricket

Zelf wist ik tot een jaar of tien terug maar weinig van het spelletje. Tot ik het wat beter ging begrijpen door het in eerste instantie als computerspel te spelen op de Playstation en niet veel later te zien worden gespeeld bij een collega in het tweetalig onderwijs. Ik dacht: dit zou ook kunnen passen bij de gymnasiumleerlingen die ik lesgeef. Ik volgde links en rechts een aantal cricketworkshops, bezocht tijdens een reisje door Wales een heuse T20-wedstrijd en ik ging het experiment aan. Vele lessen cricket liggen inmiddels achter me. Aanvankelijk vooral in het voorgezet onderwijs, maar inmiddels vooral in het spelonderwijs aan de Calo in Zwolle. Studenten zijn vaak positief verrast omdat ze in de eerste plaats het spel meestal niet kennen en daarnaast aangeven veel spelelementen reuze boeiend vinden.

Literatuur

Koekoek, J.H., Dokman, I. & Walinga, W. (2014). *Sportspelen. Betekenisvol leren in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Bunker, D. J., & Thorpe, R. D. (1982). A model for the teaching of games in secondary schools. *Bulletin of Physical Education*, 18(1), 5–8.

Foto's

Internet

Contact

a.nagelhout@windesheim.nl

Kernwoorden

cricket, school